

**A.07 7 ZİLHİCCE TARİHLİ KANUN-I ESASÎ'NİN
BAZI MEVADD-I MUADDELESİNE DAİR
KANUN**

İrade Tarihi (H)	:	22 Ağustos 1909
İrade Tarihi (R)	:	09.Ağustos.1325
İrade Tarihi (M)	:	22.Ağustos.1909
Takvim-i Vekayi	:	19.Şaban.1327,s.:321
Dustur	:	2. T., c.:1, s.:638

Heyeti Âyân Kararnamesi

Kanun-ı Esasî'nin lüzum-ı ta'diline Meclis-i Meb'usan'ca sülûsan-ı ekseriyetle karar verilip ve mevadd-ı muaddelesi bend bend yine sülûsan-ı ekseriyetle kabul olunup lâyiha-yı kanuniye şeklinde Meclis-i Âyân'a tevdi kılınmış ve Meclis-i Âyân'ca dahi Kanun-ı Esasî'nin lüzum-ı ta'diline sülûsan-ı ekseriyetle karar verilerek lâyiha-yı kanuniyesi encümen-i mahsusuna havale olunmuş idi. Ancak devre-i ictimaiyenin ahiri olmak ve Meclis-i Meb'usan'dan tevdi olunan levayih-ı kanuniye tekessür etmek sebebiyle Kanun-ı Esasî'nin baştan başa tedkikatma vakit müsait olamamış ve meşrutiyeti idare ve hakimiyet-i millîyenin teyyüdü için kanun-ı mezkûr mevaddının en mühim ve müstacel olanlarının tedkiki ve mübhem ve nakıs görünenlerin tavzih ve ikmal ile işbu devre-i ictimaiyeye ait kavanin sırasında ilân olunması kavaid-i meşrutiyetin cidden ve fiilen teessüs ettiğini enzarî âmmede isbat etmek için elzem görülmüş ve mevadd-ı sairenin tedkikatı devre-i ictimaiye-i âtiyeye bırakılmıştır. Her iki heyetde ta'dilen kabulüne karar verilen üçüncü, altıncı, yedinci, onuncu, onikinci, yirmiyedinci, yirmisekizinci, yirmidokuzuncu, otuzuncu, otuzbeşinci, otuzaltıncı, otuzsekizinci, kırküçüncü, kırkdördüncü, elliüçüncü, ellidördüncü, yetmişaltıncı, yetmişyedinci, sekseninci, yüzonüçüncü ve yüzonsekizinci maddeleri asılları ile suret-i muaddelelerini havi lâyiha-yı kanuniye leffen takdim kılınmış ve yüzondokuzuncu madde tayyedilmiş ve yeniden üç madde ilâve ilunup Kanun-ı Esasî'nin tedkikat ve tadilâtı ik-

mal olundukta fasl-ı mahsuslarına nakl ve derç olunmak üzere mevadd-ı selâse-i mezkûre şimdilik yüzondokuzuncu ve yüz-yirminci ve yüz-yirmibirinci madde olarak kabul olunmuş ve lâyiha-yı mezkûrenin bilistîzan tasdik-i âliye iktiran ettikten sonra Ceride-i Resmiye ile ilân olunarak mevki-i tatbika vazedilmek üzere kuvve-i icraiyyeye tebliği kararlaştırılmıştır.

3 Şaban 1327 - 6 Ağustos 1325 Mehmet Reşat

Mevadd-ı Muaddele

Üçüncü Madde — Saltanat, Seniyye-i Osmaniye Hilâfet-i Kübrâ-yı İslâmiyet'i haiz olarak sülâle-i Âl-i Osman'dan usûl-ı kadimesi vechile ekber evlâda aittir. Zat-ı hazret-i padişah-i hin-i cülûslarında Meclis-i Umûmîde ve Meclis müctemi değilse ilk ictimanda şer'-i şerif ve Kanun-ı Esasi ahkâmına riayet ve vatan ve millete sadakat edeceğine yemin eder.

Altıncı Madde — Sülale-i Âl-i Osman'ın hukuk-ı hürriye ve emval ve emlâk-i zatiye ve kanun-i mahsus mucibince madamel hayat tahsisat-ı maliyeleri tekâfûl-ı umûmî tahtmdadır.

Yedinci Madde — Hutbelerde namının zikri ve meskukat dar-bı, kanun-ı mahsusuna tevfiikan rütbe ve menasıb tevcihi, nişan itası sadriazam ve şeyhülislâmın intihap ve tayini sadriazamın teşkil ve arz edeceği vükelânın tasdik-i memuriyetleri, icabında vükelânın ale'l-usul azl ve tebdili, kavanin-i umûmîyenin tasdiki ile ilân-ı mer'iyeti, devair-i hükûmetin muamelâtına ve kavaninin suver-i icraiyesine müteallik nizamnameler tanzimi, her nevi kavanin teklifi, ahkâm-ı şeriye ve kanuniyenin muhafaza ve icrası, eyalât-ı mümtazenin şerait-i imtiyaziyelerine tevfiikan icrayı tevcihatı, kuva-yı berriye ve bahriyenin kumandası, harp ilânı, musalâha akdi, mücazat-ı kanuniyenin tahfif veya affı, Meclis-i Umûmî'nin tasvibi ile afv-ı, umûmî ilânı, Meclis-i Umûmî'nin miadında küşad ve tatili, Meclis-i Umûmî'nin ahval-i fevkalâdede vektinden evvel ictimaa daveti, otuzbeşinci madde mucibince Meclis-i Meb'usan'ın üç ay zarfında intihap olunup ictima etmek şartı ile ve Heyet-i Ayân'ın muvafakati ile lede'l-iktiza feshi, alelumum muahedat akdi hukuk-ı mukaddese-i padişahîdendir. Ancak sulhe ve ticarete ve terk ve ilhak-ı araziye ve tebaa-i Osmaniye'nin hukuk-ı asliye ve şahsiyesine taalluk eden ve devletçe masarifi mucip olan muahedatın akdinde, Meclis-i Umûmî'nin tasdiki şarttır. Meclis-i Umûmî'nin münakid olmadığı zamanda heyet-i vükelânın tebeddülü vukuunda keyfiyet-i tebeddülünden mütevellid mesuliyet heyet-i lahikaya ait olacaktır.

Onuncu Madde — Hürriyet-i şahsiye her türlü taarruzdan ma-
sundur. Hiç kimse şer' ve kanunun tayin ettiği sebep ve suretten
maada bir bahane ile tevkif ve mücazat olunamaz.

Onikinci Madde — Matbuat kanun dairesinde serbesttir. Hiç-
bir vechile kable't-tab teftiş ve muayeneye tâbi tutulamaz.

Yirmiyedinci Madde — Mesned-i sadaret ve Meşihat-ı
İslâmiye emniyet buyrulan zevata ihale buyrulduğu misillü
teşkil-i vükelâya memur olan sadriazamın tensîb ve arzı ile sair
vükelânın memuriyetleri dahi bâ-irâde-i şâhâne icra olunur.

Yirmisekizinci Madde — Meclis-i vükelâ sadriazamın riyase-
ti tahtında olarak akdolunup dahilî ve haricî umûr-ı mühimmenin
merciidir. Müzakeratından muhtac-ı tasdik olan kararlar ledelarz
irade-i seniyye ile icra olunur.

Yirmidokuzuncu Madde — Vükelâdan her biri dairesine ait
olan umurdan mezuniyeti tahtında bulunanları usule tevfiKAN
icra ve icrası mezuniyeti tahtında olmayanları sadriazama in-
ha eder. Sadriazam dahi o makûle mevaddan müzakereye muh-
taç olmayanları doğrudan doğruya ve muhtacı müzakere bulu-
nanları meclis-i vükelâda bade'l-müzakere muhtac-ı tasdik oldu-
ğu takdirde arz eder ve muhtac-ı tasdik olmayanlar hakkındaki
Heyeti vükelâ kararını tebliğ eyler. Bu mesalihin enva' ve dereca-
tı kanun-ı mahsusla tayin olunacaktır. Şeyhülislâm muhtac-ı mü-
zakere olmayan mevaddı doğrudan doğruya arz eder.

Otuzuncu Madde — Vükelâ hükûmetin siyaset-i umûmî-
yesinden müştereken ve daire-yi nezaretlerine ait muamelâttan
dolayı münferiden Meclis-i Meb'usan'a karşı mesuldürler.
Taraf-ı hazret-i padişahîden tasdike muhtaç olan mukarreratın
mâmulünbih olması için sadriazam ile daire-i müteallikası nâzırı
taraflarından kararnamelere vaz'-ı imza edilerek kararın mesuli-
yeti deruhte olunmak ve anların imzası balâsına taraf-ı hazret-i
padişahîden dahi vaz'-ı imza buyrulmak şarttır. Heyet-i vükelâca
ittihaz olunan kararlar umum vükelânın imzalarını havi olacak
ve o imzaların balâsına muhtac-ı tasdik olduğu takdirde kezalik
taraf-ı hazret-i padişahîden vaz'-ı imza buyrulacaktır.

Otuzbeşinci Madde — Vükelâ ile Heyet-i meb'usan arasın-
da ihtilâf vukuunda vükelâ reyinde ısrar edüp de mebusan ca-
nibinden katiyyen ve mükerreren reddedildiği halde vükelâ ya
meb'usanın kararını kabule veya istifaya mecburdur. İstifa tak-
dirinde yeni gelen heyet-i vükelâ heyet-i sabıkanın fikrinde ısrar
eder ve Meclis esbâb-ı mucibe beyanı ile yine reddederse yedin-
ci madde mucibince intihabata başlanılmak üzere zât-ı hazret-i

padişahî meclisi feshedebilir fakat heyet-i cedide-i mebusan evvelki heyetin reyinde sebat ve ısrar ederse Meclis-i Meb'usan'ın rey ve kararının kabulü mecburî olacaktır.

Otuzaltıncı Madde — Meclis-i Umûmî münakit olmadığı zamanlarda devleti bir muhataradan veyahut emniyet-i umûmîyeyi halelden vikaye için bir zaruret-i mübreme zuhur ettiği ve bu babda vaz'ına lüzum görünecek kanunun müzakeresi için Meclisin celp ve cem'ine vakit müsait olmadığı halde Kanun-ı Esasî ahkâmına mugayir olmamak üzere heyet-i vükelâ tarafından verilen kararlar Heyet-i Meb'usan'ın ictimaiyle verilecek karara kadar bâ-irâde-i seniyye muvakkaten kanun hüküm ve kuvvetinde olup ilk ictimada Heyet-i Meb'usan'a tevdi edilmek lâzımdır.

Otuzsekizinci Madde — İstîzah-ı madde için vükelâdan birinin huzuruna Meclis-i Meb'usan'da ekseriyetle karar verilerek davet olundukta ya bizzat bulunarak yahut maiyetindeki rüesayı memurından birini göndererek irad olunacak suallere cevap verecek yahut lüzum görür ise mesuliyeti üzerine alarak cevabının tehirini talep etmek hakkını haiz olacaktır. Netice-i istizahta Heyet-i Meb'usan'ın ekseriyet-i ârâsı ile hakkında adem-i itimat beyan olunan nazır sakit olur. Reis-i vükelâ hakkında adem-i itimat beyan olunduğu halde heyet-i vükelâ hep birden sükût eder.

Kırküçüncü Madde — Meclis-i Umûmî'nin iki heyeti beher sene Teşrinisani iptidasında bilâ-davet tecemmu eder ve bâ-irâde-i seniyye açılır ve Mayıs iptidasında yine bâ-irâde-i seniyye kapanır. Bu heyetlerden biri diğerinin müçtemi bulunmadığı zamanlarda münakit olamaz.

Kırkdördüncü Madde — Zât-ı hazret-i padişahî görülecek lüzum üzerine re'sen yahut meb'usanın ekseriyet-i mutlakası tarafından vuku bulacak taleb-i tahririye binaen Meclis-i Umûmî'yi vaktinden evvel açar ve Heyet-i Umûmiye'nin kararı ile veya re'sen müddet-i muayyene-i ictimai temdit edebilir.

Ellüçüncü Madde — Müceddeden kanun tanzimini veya kavanin-i mevcudeden birinin ta'dilini teklife vükelâ ve âyân ve meb'usandan her birinin hakkı vardır. İki meclisten her biri müceddeden veya ta'dilen kaleme aldığı kanun lâyhalarını diğer heyete gönderir. Orada dahi kabul olunduktan sonra tasdik hazret-i padişahîye arz olunur.

Ellidördüncü Madde — Tanzim olunacak kavanin lâyhaları Meclis-i Meb'usan ve Âyân'ca tetkik ve kabul olunarak ledelarz tasdik ile icra-yı ahkâmına irade-i seniyye-i hazret-i padişahî taalluk ederse düstûrülamel olur. Arz olunan kanunlar iki mah zarfın-

da ya tasdik olunur yahut tekrar tetkik edilmek üzere bir kerre iade edilir. İade olunan kanunun tekrar müzakeresinde ekseriyet-i sülûsan ile kabulü şarttır. Müstaceliyetine karar verilmiş olan kanunlar on gün zarfında ya tasdik veya iade olunur.

Yetmişaltıncı Madde — Meb'uslardan her birine beher sene ictimai için Hazine'den otuz bin kuruş verilecek ve şehri beş bin kuruş maaş itibariyle memurîn-i mülkiye nizamına tevfikân azimet ve avdet harcirahı ita kılınacaktır. Müddet-i kanuniyeden fazla ictima vuku bulduğu suretde şehri beş bin kuruş itibariyle tahsisat-ı munzama verilecektir.

Yetmişyedinci Madde — Heyet-i Meb'usan riyaseti ile birinci ve ikinci reis vekâletlerine heyet tarafından her sene ictimanda ekseriyetle birer zat intibah ve intihab-ı vaki huzur-ı padişahiye arz olunur.

Sekseninci Madde — Masarifat-ı umûmîye muvazene kanununda gösterildiği vechile Heyet-i Meb'usan'da tafsilâtı ile tetkik olunduktan sonra miktarına vükelâ hazır olduğu halde mebusanca karar verilir. Buna karşılık olacak varidatın keyfiyet ve kemiyeti ve suret-i tevzi ve tedariki vükelâ huzuru ile tayin edilir.

Yüzonüçüncü Madde — Mülkün bir cihetinde ihtilâl zuhur edeceğini müeyyid âsâr ve emarat görüldüğü halde hükûtnet-i seniyyenin o mahalle mahsus olmak üzere muvakkaten idare-i örfiye ilânına hakkı vardır. İdare-i örfiye kavanin ve nizamat-ı mülkiyenin muvakkaten tatilinden ibaret olup idare-i örfiye tahatında bulunan mahallin suret-i idaresi nizam-ı mahsus ile tayin olunacaktır.

Yüzonsekizinci Madde — Elyevm düstûrû'l-amel bulunan nizam ve teamül ve adat ileride vazolunacak kavanin ve nizamat ile ta'dil veya ilga olunmadıkça meriyyü'l-icra olacaktır. Kavanin ve nizamatın tanziminde muamelât-ı nâsa erfak ve ihtiyacat-ı zamanâ evfak ahkâm-ı fikhiye ve hukukiye ile âdâb ve muamelât esas ittihaz kılınacaktır.

119 uncu madde tayyolunmuştur. (Yeniden üç madde ilâve olunup Kanun-ı Esasî'nin tetkikat ve tadilatı ikmal olunduktan fasl-ı mahsuslarına nakil ve derc olunmak üzere mevadd-ı selâse-i mezkûre şimdilik yüzondokuz ve yüzyirmi ve yüz-yirmibir rakamı ile berveçh-i âti tahrir edilmiştir):

Yüzondokuzuncu Madde — Postahanelere mevdu evrak ve mekatib müstantik veya mahkeme kararı olmayınca açılmaz.

Yüzüymüncü Madde — Kanun-ı mahsusuna tebaiyet şar-

tı ile Osmanlılar hakk-ı ictimaa mâliktir. Devlet-i Osmaniye'nin temamiyet-i mülkiyesini ihlâl ve şekl-i meşrutiyet ve hükûmeti tağyir ve Kanun-ı Esasî ahkâmı hilâfında hareket ve anâsır-ı Osmaniye'yi siyaseten tefrik etmek maksatlarından birine hadim veya ahlâk ve âdâb-ı umûmiyeye mugayir cemiyetler teşkili memnu' olduğu gibi ale'hlak hafi cemiyetler teşkili de memnudur.

Yüzyirmibirinci Madde — Heyet-i Âyân müzakeratı alenîdir fakat bir madde-i mühimmeden dolayı müzakerat hafî tutulmak vükelâ canibinden veya Heyet-i Âyân âzasından beş zat tarafından teklif olundukta heyetin ictima ettiği mahal azanın madaşından tahliye edilerek teklifi red veya kabul için ekseriyet-i ârâya müracaat olunur.

Meclis-i Mebusan ve Ayân'da kabul olunan işbu lâyihamın kanuniyetini irade eyledim.

Mehmet Reşat

5 Şaban 1327 (8 Ağustos 1325)